

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÐ

Från Riksdagsförvaltningen
2025-08-13
Besvaras senast
2025-08-27

Till försvarsminister Pål Jonson (M)

2024/25:1358 Rysslands tester av den reaktordrivna Burevestnikroboten

Enligt The Barents Observer transporterar nu tre, möjligen fyra, fartyg hemlig last till uppskjutningsplatsen för den reaktordrivna Burevestnikroboten, som Nato benämner SSC-X-9 Skyfall, på Novaja Zemlja i östra Barents hav. Ryssland kan vara på väg att genomföra nya tester av de interkontinentala kryssningsrobotarna.

Under de tre senaste åren har anläggningen vid Pankovo – testområdet på den arktiska ögruppen – byggts ut betydligt, och med nya leveranser på väg kan man förvänta sig att testerna intensifieras.

The Barents Observer har följt fartygen Bukhov, Petrogradskiy och Tavr, som sedan de lämnade Archangelsk nu ligger för ankar i bukten precis utanför testområdet. Ett fjärde fartyg, RZK Constanta, avgick den 10 juli tidigt på morgonen från deltat vid Dvina och satte kurs norrut mot Barents hav – utan att ange någon hamn som destination.

Pankovo saknar hamn. En flytbar landgång har varje sommar satts upp nära stranden och tas sedan bort under senhösten. Detta syns tydligt i satellitbilder. Eftersom bukten är rätt grund används pråmar för att transportera lasten från fartygen till land. Lasten omfattar de ökända blå Rosatombehållarna som användes vid tidigare Burevestniktester.

Satellitbilder med frekventa uppdateringar, fartygsspårning, NOTAM (Notice to Airmen) och PRIP-varningar (Coastal Warnings) är exempel på öppna källor som gör det möjligt för utomstående att följa vad som händer vid den topphemliga Pankovoplatsen. Hela södra Novaja Zemlja är militärt stängt område, och varken försvarsministeriet eller Rosatom kommenterar testerna. Officiell information saknas, och det är genom underrättelsekällor som uppgifter om projektet blir kända, enligt The Barents Observer.

En första stängning i år, som kan ha koppling till Burevestniktester, skedde i slutet av juni, enligt Blueskyanvändaren Puca. Begränsningarna hävdades veckan därpå.

I augusti 2021 frågade jag (skriftlig fråga 2020/21:3494) dåvarande utrikesminister Ann Linde (S) vilka åtgärder ministern hade vidtagit för att förhindra att Ryssland testat vapensystem som kan leda till radioaktiva utsläpp

över Sverige.

Frågan ställdes utifrån att doktor Jeffrey Lewis, chef för East Asia Nonproliferation Studies vid Middlebury Institute of International Studies i Monterey, och hans kollegor hade bearbetat satellitbilder tagna den 15 augusti samma år, vilka visade att skelettet för Burevestnikrobotens skydd vid avfyrningsplattan var i startposition.

Roboten, som är byggd för att bära kärnstridsspets, har inbyggda minikärnreaktorer som ska ge en räckvidd som är mycket längre än någon tidigare icke-ballistisk kryssningsrobot. Strålningsproblemen är emellertid stora. Av storleks- och viktskäl har en sådan liten luftburen reaktor begränsade möjligheter att hålla en stängd kylkrets, vilket sannolikt orsakar att radioaktiva isotoper släpps ut i atmosfären. Den kommer även så småningom att få en nedslagszon, oavsett om den kraschar till havs eller på marken som planerat eller av en olycka i luften. Den ökända olyckan i Vita havet utanför testplatsen Njonoksa 2019 inträffade på en pråm under bärgningsarbetet av en kraschad Burevestnikrobot. Fem experter från ryska myndigheten Rosatom dödades av explosionen, vilken också orsakade strålning över den närliggande staden Severodvinsk.

Utrikesministern hävdade emellertid att risken för spridning av radioaktivitet i Sverige var liten eftersom ”de bränsleegenskaper som kan antas för en kryssningsrobot medför troligtvis att en omfattande aerosolisering av innehållet inte skulle förekomma” och att detta har utretts av Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM).

SSM:s slutsats sammantaget är, enligt dåvarande utrikesminister, att det är högst osannolikt att en sådan händelse skulle resultera i några strålskyddskonsekvenser i Sverige, såvida incidenten eller haveriet inte ägt rum på svenskt territorium.

Enligt den norska underrättelsetjänsten finns det dock alltid en oro förknippad med olyckor som kan inträffa vid tester av reaktordrivna vapensystem. Nils Andreas Stensønes, chef för Norges underrättelsetjänst, betonade redan 2023 att den norska underrättelsetjänsten följer Rysslands vapenprogram och tester mycket noggrant, inklusive detta program.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga försvarsminister Pål Jonson:

Följer Sverige, likt Norge, noggrant Rysslands vapenprogram och tester, och har Sverige beredskap om en olycka som kan medföra negativa hälsoeffekter i Sverige inträffar?

.....

Björn Söder (SD)

Överlämnas enligt uppdrag

Rebecca Heinemann